

Західнодонбаський інститут
ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Кафедра управління персоналом та менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор Західнодонбаського
Інституту ПрАТ «ВНЗ «МАУП»
Микола І.В. Житник
«20» 09 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Нормування праці

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво»

Напрямок підготовки 6.030505 Управління персоналом та економіка праці

Павлоград
2016

Робоча програма навчальної дисципліни «Нормування праці» для студентів галузі знань 0305 Економіка та підприємництво, напрям підготовки: 6.030505 Управління персоналом та економіка праці, 2016 року.

Розробник програми: Тищенко Т.І. к.е.н., доцент

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри управління персоналом та менеджменту.

Протокол № 1 від «30» серпня 2016 р.

Робочу програму затверджено Вченою радою Західнодонбаського інституту ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом»

“20” вересня 2016 року, протокол № 1

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Кількість кредитів 5	Галузь знань <u>0305</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки 6.030505 Управління персоналом та економіка праці		
Модулів - 1	Спеціальність: Управління персоналом та економіка праці	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 180		7-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	50 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	4 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		106 год.	166 год.
		Індивідуальні завдання:	
-			
Вид контролю:			
іспит	іспит		

Розділ 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни. В умовах великого механізованого й автоматизованого промислового виробництва також дуже важливе дотримання прогресивного співвідношення між обсягом виробництва та необхідною кількістю і якістю живої праці. Його порушення призводить до завищення витрат та послаблення позицій підприємства у конкурентній боротьбі на ринку. Для успішного вирішення цих важливих питань необхідно в організацію виробництва впроваджувати нормування всіх наявних ресурсів. Лише на основі встановлених обґрунтованих норм витрат живої праці та матеріально-речових факторів можна визначати виробничі пропорції використання ресурсів на підприємстві. Резерви підвищення ефективності праці містяться й у відсутності нормування праці та недостатньому поширенні технічно обґрунтованих норм. Потреба у нормуванні праці виходить з необхідності точного знання фактичних витрат праці у виробництві для потреб обґрунтованого її планування. Сюди входить встановлення чисельності робітників з урахуванням професійного складу, рівня кваліфікації, правильної розстановки по окремих робочих місцях. Воно необхідне для визначення виробничих можливостей робочих місць, різного устаткування і встановлення ефективної плати за працю. Тому технічне нормування слід розглядати як одну з найважливіших передумов правильної організації праці та заробітної плати на виробництві, безперервного зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, обґрунтованого планування роботи підприємства. отримання навичок системного підходу до оцінки економічного потенціалу підприємства, розрахунку собівартості виготовлення будь – якого виробу на основі відомих початкових даних та отримання економічного ефекту від впровадження нової техніки і технології.

Завдання технічного нормування можна визначити як: встановлення нормативу часу на одиницю продукції, впровадження найбільш раціонального режиму використання устаткування, машин і механізмів, розробку найбільш раціональної структури виробничого процесу, впровадження ефективної організації праці робітника на робочому місці. Необхідність технічного нормування праці обумовлена його роллю в системі економічної роботи на підприємстві як основи планування обсягів праці, чисельності персоналу і фонду заробітної плати. В умовах високомеханізованого та високоавтоматизованого виробництва, якому притаманний високий ступінь кооперування, без них неможливе і

встановлення єдності, безперервності, узгодженості в роботі системи машин, реалізація переваг машинного виробництва.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Знати: принципи і значення нормування праці на сучасному промисловому підприємстві; значення технічного нормування для підвищення ефективності виробництва на підприємстві; яким чином відбувається встановлення норм праці на окремі види робочих процесів і операцій, що дозволяє розраховувати й витримувати необхідні кількісні та якісні пропорції праці між цехами, виробництвами, робочими місцями; зміст, раціональну структуру і тривалість робочих процесів у часі; методи вивчення робочого часу за способом та формою запису спостережень; виробничі плани підприємства та провідних його дільниць; які організаційні заходи впливають на створення ефективної оплати праці персоналу; яким чином визначення науково обгрунтованої потреби підприємства та його підрозділів у трудівниках різних категорій, в першу чергу — основних робітниках.

Вміти: логічно мислити, аналізувати отриманий результат з точки зору економічного прогнозування, самостійно планувати і прогнозувати техніко – економічні показники промислового підприємства; якісно оцінювати ефективність заходів, спрямованих на прискорення науково – технічного прогресу, втілення економічно обгрунтованих норм праці на підприємстві; розраховувати економічний ефект від використання нових технологічних процесів і зміни технічних параметрів устаткування, будувати організаційну та виробничу структуру управління підприємством, вибирати методики для визначення оптимальних найбільш масових трудових процесів, формувати виробничу програму підрозділів підприємства, розраховувати чисельність вивільнених робітників при впровадженні оновлених та переглянутих норм та інших техніко – економічні показники діяльності промислового підприємства та його підрозділів; встановлювати індекс зростання продуктивності праці за рахунок підвищення фактичного процента виконання норм виробітку; яким чином встановлюється економія заробітної плати при впровадженні оновлених норм; які існують напрями вдосконалення нормування праці на підприємствах України.

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Принципи і значення нормування праці, виробничий і трудовий процеси, витрати робочого часу на підприємстві.

Тема 1.1 **Предмет, зміст і завдання дисципліни.** Сутність технічного нормування праці. Наукові засади технічного нормування. Цілі і завдання технічного нормування праці, його необхідність для підприємства. Предмет і наукові принципи дисципліни. Процес нормування праці на підприємстві. Значення технічного нормування праці для підвищення ефективності виробництва на підприємстві. Об'єкти нормування праці.

Тема 1.2 – **Трудовий процес і його складові.** Єдність трудового і виробничого процесів, кооперування та поділу праці, аналіз трудового процесу. Форми та наслідки суспільного поділу праці. Види та наслідки поділу праці на підприємстві. Склад виробничого і трудового процесів. Склад і поєднання технологічного і трудового процесів у виробничому процесі виготовлення продукції. Класифікація трудових операцій залежно від специфіки виробничого процесу та організації праці. Принципи ефективності трудових процесів, їх класифікація.

Тема 1.3 – **Витрати робочого часу і методи їх вивчення.** Класифікація витрат робочого часу. Класифікація методів вивчення робочого часу і технічні засоби спостереження. Фотографія робочого часу, її види, зміст і особливості проведення. Методика проведення хронометражу, вибір об'єкту та оптимальної кількості вимірів.

Тема 1.4 – **Норми затрат праці та їх класифікація.** Призначення та класифікація норм праці. Встановлення норм часу норм виробітку. Класифікація норм витрат і норм результатів праці. Структура норм часу та характеристика витрат робочого часу та за характером зайнятості робітника.

Тема 1.5 – **Нормативи для нормування праці.** Загальні умови і вихідні матеріали для створення нормативів та вимоги до них. Нормування праці за мікроелементами. Укрупнені нормативи праці і типові норми.

Тема 1.6 – **Методи встановлення норм праці.** Методи нормування і види норм. Класифікація способів та методів нормування праці.

Змістовий модуль 2 – Методи нормування і встановлення норм, їх аналіз.

Тема 2.1 – **Методи нормування найбільш масових трудових процесів.** Розробка комплексних норм праці. Визначення норми часу в бригаді для

апаратурних та автоматизованих процесів. Визначення норми часу на механізованих потокових лініях та складальних конвеєрах. Поняття встановленої норми і нормалізованого часу.

Тема 2.2 – **Нормування праці спеціалістів і службовців.** Встановлення норм обслуговування і норм штату (норм чисельності). Коефіцієнт зайнятості. Розрахунок норми чисельності допоміжних робітників. Нормування праці службовців. Норма керованості. Продукт праці фахівця, рядових службовців, технічних виконавців.

Тема 2.3 – **Впровадження і перегляд норм.** Склад нормативів та вимоги до них. Нормування праці за мікроелементами. Нормальна інтенсивність праці. Ступінь напруженості та ступінь швидкості праці. Оцінка темпу праці. Укрупнені нормативи праці і типові норми.

Тема 2.4 – **Організація і аналіз нормування праці на підприємстві.** Аналіз стану нормування праці на підприємстві. Перегляд норм праці. Ефективність оновлення норм. Організація нормування праці та шляхи його вдосконалення на підприємстві.

Розділ 4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	Інд	с.р.		л	п	лаб	Інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Принципи і значення нормування праці, виробничий і трудовий процеси, витрати робочого часу на підприємстві.												
Тема 1.1	10	2				8	9.5	0.5				9
Тема 1.2	14	4	2			8	14.5	0.5				14
Тема 1.3	18	6	2			10	17.5	1	0.5			16
Тема 1.4	20	6	2			12	17.5	1	0.5			16
Тема 1.5	14	4	2			8	17.5	1	0.5			16
Тема 1.6	12	4	2			6	13.5	1	0.5			12

Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за зміст.модулем	90	26	12			52	90	5	2			83
Змістовий модуль 2. Методи нормування і встановлення норм, їх аналіз												
Тема 2.1	24	6	4			14	21.5	1	0.5			20
Тема 2.2	24	6	2			16	21.5	1	0.5			20
Тема 2.3	20	6	2			12	21.5	1	0.5			20
Тема 2.4	20	6	2			12	25.5	2	0.5			23
Модульна контрольна робота	2		2									
Разом за зміст.модулем 2	90	24	12			54	90	5	2			83
Усього годин	180	50	24			106	180	10	4			166

36 год. –оглядові лекції

Розділ 5. Теми семінарських занять – не передбачено навчальним планом.

Розділ 6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Розрахунок виробничого циклу при різних засобах руху предметів праці	2
2	Складання нормативного балансу робочого часу і визначення його зайвих витрат.	2
3	Визначення норм часу і норм виробітку.	2
4	Розрахунок нормативів технічного нормування праці.	2
5	Визначення норм за аналітичним, укрупненим та досвідно – статистичним методами.	2
6	Модульна контрольна робота I модуль	2
7	Розрахунок бригадної норми виробітку та комплексної норми часу.	2
8	Встановлення норм обслуговування і норм штату (норм чисельності).	2

9	Розрахунок чисельності вивільнених робітників при перегляді норм часу, норм виробітку чи нормованих завдань	4
10	Розрахунок стану нормування праці на підприємстві	2
11	Модульна контрольна робота II модуль	2

Розділ 7. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом.

Розділ 8. Самостійна робота

№з/п	Теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1.1	8	9
2	Тема 1.2	8	14
3	Тема 1.3	10	16
4	Тема 1.4	12	16
5	Тема 1.5	8	16
6	Тема 1.6	6	12
7	Тема 2.1	14	20
8	Тема 2.2	16	20
9	Тема 2.3	12	20
10	Тема 2.4	12	23
	Всього	106	166

9. Індивідуальні завдання - не передбачено навчальним планом.

Розділ 10. Методи навчання

Враховуючи, що метод навчання – це процес взаємодії між викладачем і студентом, в результаті якого відбувається передача і засвоєння знань, умінь і навичок, які передбачені змістом навчання, при викладенні дисципліни «Нормування праці», використовуються наступні:

за ступенем усвідомлення сприйняття навчального матеріалу:

- пасивні: лекція, опитування, тестування, самостійні роботи;
- активні: бесіда, обговорення проблемних питань, аналіз практичних ситуацій;
- інтерактивні: ігрове проектування, моделювання конкретних ситуацій;

за джерелом викладу навчального матеріалу:

- вербальні – лекція, розповідь-пояснення, бесіда, обговорення проблемних питань;
- наочні - ілюстрація, роздатковий матеріал;
- практичні (задачі, реферати, проекти, індивідуальні завдання);

Методи активного навчання використовуються для тренування та розвитку творчого мислення студентів, формування в них відповідних практичних умінь та навичок. Вони стимулюють і підвищують інтерес до занять, активізують та загострюють сприймання навчального матеріалу.

Розділ 11. Методи контролю

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. До поточного контролю знань відносяться: тестування, експрес-контроль за лекційним та (або) практичним курсами, виконання практичних занять, тематичні опитування, доповіді. Поточний контроль знань студентів позначається у рейтинговій картці відповідною кількістю балів, передбачають 100 бальну систему оцінювання.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та державну атестацію студентів.

До підсумкового контролю знань студентів відносяться: модульні контрольні роботи, іспит (проводиться письмово).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота												Підсумковий тест (іспит)	Сума
Модуль 1													
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						2 МКР/іспит	
Т	Т	Т	Т	Т	Т			Т	Т	Т	Т		
1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6			2.1	2.2	2.3	2.4		
2	2	2	2	2	2			2	2	2	2	40 / іспит - 40	100

Т1.1, Т1.2 ... Т2.4 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
76-89	добре	
61-75		
56-60	задовільно	

51-55		
26-50	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розділ 13. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни «Нормування праці» для студентів II і III курсу денної та заочної форми навчання напряму підготовки 6.030505.спеціалізації «Економіка та управління персоналом» / Укладач: Т.І. Тищенко – Павлоград: Західнодонбаський інститут МАУП, 2015.

2. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Нормування праці» для студентів II і III курсу денної та заочної форми навчання напряму підготовки 6.030505.спеціалізації «Економіка та управління персоналом» / Укладач: Т.І. Тищенко – Павлоград: Західнодонбаський інститут МАУП, 2015.

3. Методичні вказівки для виконання практичних робіт з дисципліни «Нормування праці» для студентів II і III курсу денної та заочної форми навчання напряму підготовки 6.030505.спеціалізації «Економіка та управління персоналом» / Укладач: Т.І. Тищенко – Павлоград: Західнодонбаський інститут МАУП, 2015.

Розділ 14. Рекомендована література

Базова

1. Багрова І.В. Нормування праці: навч. посіб. / І.В. Багрова. – Дніпропетровськ: Видавництво ДУЕП, 2002. – 212 с.
2. Нормування праці / за ред. В.М.Данюка і В.М. Абрамова. – К., 1995.
3. Бухалков М.И. Организация и нормирование труда: уч. Для вузов / М.И. Бухалков; Васильков В.Г. Организация производства: навч. посібник – под ред. проф. М.В. Мельник. –М.: ИНФРА –М, 2008. -416 с.
4. Верхоглядов Н.І., Ядранський Д.М., Лисенко Ю.В. Слабко Я.Я. Нормування праці: навч. –практ.пос./ Н.І. Верхоглядов, Д.М. Ядранський, Ю.В. Лисенко, Я.Я. Слабко. –К., 2009. -368 с.
5. Головач А.С., Березина Н.С., Бокун Н.Ч. Организация, нормирование и оплата труда / А.С. Головач, Н.С. Березина, Н.Ч. Бокун. – М., 2004.

6. Данюк В.М., Райковська Г.О. Нормування праці / В.М. Данюк, Г.О. Райковська. – К., КНЕУ, 2006.
7. Калина А.В. Економіка праці та соц.-трудові відносини / А.В. Калина. – К.; МАУП, 2012.
8. Лучанов С. Нормирование труда: просто о серьезном // Менеджер по персоналу. - 2009. - №12 – С.54 -64.

Додаткова література

1. Черняева Д.В. Нормирование труда в зарубежных странах / Д.В. Черняева // Труд за рубежом. – 2008. - №1. – С.108 -127.
2. Пашуто В.П. Организация и нормирование труда на предприятиях: уч. пос. / В.П. Пашуто. – М.: Новое знание, 2001. - 405 с.
3. Одерій В., Асадуліна В. Нормування праці управлінського персоналу – один із основних напрямів підвищення продуктивності на підприємстві / В. Одерій, В. Асадуліна // Податковий вісн. України. – 2006. - №29. – С. 62 – 63.
4. Перехідна економіка: підручник / за ред. Гейца В.М. – К.: Унів. Видав. «Пульсари», 2001. – 296 с.
5. Завіновська Г.Т. Економіка праці: навч. пос. – К.: КНЕУ, 2003.–300 с.

Розділ 15. Інформаційні ресурси

Інформаційні технології в навчальному процесі передбачають використання: типових програмних засобів, спеціальних програмних продуктів, розроблених в університеті, комп'ютерних тестів (у режимах самопідготовки, поточного і підсумкового оцінювання знань і умінь студентів), баз даних, Internet пошуку, електронних таблиць, електронних засобів навчання (електронних підручників, навчальних посібників, лабораторних практикумів, навчальних комплексів), мультимедійних засобів подання навчальної інформації тощо.

Таблиця 7 – Використання інформаційних технологій або елементів дистанційного навчання

Вид заняття або індивідуального завдання	Тема заняття (розділ індивідуального завдання)	Форма (вид) використання інформаційних технологій	Назва програмного засобу	Для яких видів діяльності використовуються
Практичні заняття	Собівартість промислової продукції	Калькування собівартості продукції	Excel	Обчислення повної собівартості

